

BARIŞ VE BEREKET MEDENİYETİNDE

DEVLET VE DEMOKRASİ

□□□□□□□□

“Hatırla ki, Rabbin meleklerle: Ben, yeryüzünde bir Halife yaratacağım.”[1] ayetinde ifade edildiği gibi insanlar, yeryüzünde Allah’ın halifesi, yani O’nun adalet ve saadet kurallarını uygulamakla yetkili ve yükümlü olan birer vekili, kefil ve temsilcisi makamında ve sorumluluğunda yaratılmışlardır.

Bu **“Hilafet”** sorumluluğunu ise insanlar; fert fert tek başına değil, ancak hepsinin ortak iradesiyle teşekkül edecek, organizeli ve otoriteli bir **“merkezi mümessil”** yani **“Devlet”** tarafından yerine getirebilirler. Bu nedenle Allah’ın halifesi fert değil, Devlet olmaktadır. Öyle ise Devlet, fertlerin şahs-ı manevisi ve temsilcisi konumundadır. Kur’an’daki birçok ayetlerden ve Peygamberimizin bazı hadislerinden; **“Bizden olmak, yani kendi değerlerimize ve doğrularımıza inanmak ve uygulamak ve evrensel hukuk kurallarına bağlı kalmak”** şartıyla Devlet ve Hükümetlerin, halkın iradesine yani onların hür tercihi ve seçimi ile **“Emaneti teslim ettiği ehil temsilcilere (Milletvekillere)”** dayanması gerektiği anlaşılmaktadır. Ve zaten bu tür bir yönetim şeklinin Yunancası Demokrasi, Arapçası ise Cumhuriyet olmaktadır.

Haydarabad Üniversitesi eski Profesörlerinden Harun Han Şirvani de; **“Allah’ın hilafetini ancak toplum adına oluşturulan bir demokratik devletin temsil edebileceği”** gerçeği üzerinde durmaktadır.

“İslam akidesine göre, hiçbir kimse otokrat (müstebid, mutlak hükümdar) olamaz. Siyasi iktidarın asıl dayanağı, vekâlet ve velâyettir ve bu anlamda hükümetin şüphesiz halka karşı sorumlu olması gerekir. Bunun dışında hiçbir şahıs ve zümre için mutlak mülkiyet ve hâkimiyet hakkı yoktur. Zira her şeyin gerçek sahibi Allah’tır. Dünyaya dönük anlamıyla da Allah’ın halifesi olan insanların toplamı ve onların tabii temsilcisi devlet ve bunu emanet olarak yüklenen hükümet olmaktadır.”[2]

Ve yine Mevdudi: “Her kim O’nun (Allah’ın) halifeliğini ve naibliğini üzerine alırsa o kimse, Kur’an’ın ruhuna uygun (evrensel hukuk kurallarına ve temel insan haklarına göre) ülkeyi yönetip, işleri buna göre idare edecektir.”[3] diyerek, Hilafetin devlet ve hükümete ait bir görev olduğunu savunmaktadır.

Bazı İslam âlimleri de; **“Allah’a ve Resulüne itaat ediniz”** mealindeki ayetlerden **“Adil devlete ve hükümete itaat ediniz”** anlamını çıkarmakta, ekonomik ve siyasi dünya düzenine ve adalet disiplinine dönük olarak, **“Allah’a itaat”** yerine Devleti, **“Resule itaat”** yerine de Hükümeti koymaktadır.[4]

Bu tespit ve tefsir **“Benim tayin ettiğim kimselere itaat Bana itaattir. Bana itaat ise Allah’a itaattir.”** Mealindeki Hadis-i Şeriflere ve **“Ey iman edenler! Allah’a itaat ediniz... Resule ve sizden olan emir sahiplerine de itaat ediniz...”[5]** şeklindeki Ayet-i Kerimelere de uygun bulunmaktadır. Yoksa, **“Aman bunlar devleti ilahlaştırıyor, hükümeti peygamber yerine koyuyor!”** gibi bir itiraz yanlıştır ve iftiradır. Çünkü biz zaten, kutsal devlet değil sosyal devlet, patron devlet değil hizmet eden devlet anlayışını savunmaktayız.

Ancak, Kur’an’ın ruhuna ve aklın nuruna göre mümkün ve münasip olan bir yorumla, hâşâ Rububiyyet ve Nübüvvet makamında değil, ama hilafet ve temsiliyet maksadıyla **“Allah’a ve Resule itaat ediniz”** ayetlerindeki **“Allah”** kelimesi yerine Devlet, **“Resul”** kelimesi yerine de **Hükümet** koyulursa, o takdirde günümüzdeki ekonomik ve siyasi tıkanış ve tükenişlere karşı yeni ve

Yazar Necmettin E. BİŞKİN

01 Şubat 2022

yeterli çözümler üretme imkânı bulunacaktır. Hem İslami hem de insani olacak bu türlü ilmi yorumlara

“Dinimizi yozlaştırıyorlar, itikadımızı bozuyorlar”

gibi safsatalarla saldırmak aslında yanlış ve yobazlıktır.

Bakınız:

“De ki: ganimetler Allah ve Resule aittir.”[6] Ayet-i Kerimesine **“Ganimet gelirleri devlete ve hükümete aittir.”** manası

vermek uygun bulunmaktadır. Zira aslında hem Allah’ın ganimetlere ihtiyacı yoktur, hem de Peygamberin vefatından sonra bu pay kimin olacaktır?

Ayetin devamında; **“O halde siz inanmış kimselerseniz, Allah’tan sakının ve aranızı düzeltin.”** hükmü içerisinde **“Adil Devlet düzeniyle uyum içinde yaşayın ve haklarınıza hukuk yoluyla sahip çıkın ve isyana kalkışmayın”** manası da vardır.

Bunun gibi; **“...Zekâtı eda edin. Allah’a güzellikle (gönül hoşluğu içerisinde) borç verin”[7]** ayeti de Allah rızasına ve ahiret hesabına yapılan hayırlı harcamaların cennet nimetleri olarak karşımıza çıkacağını anlatmakla beraber, **“Vergilerin eksiksiz ve zamanında devlete ödenmesine ve faizsiz banka düzeninde ihtiyaç fazlası birikimlerin, başka vatandaşlar tarafından faizsiz kredi olarak kullanılmak üzere devlete borç verenlerin, yatırdıkları paranın miktarı ve zamanı kadar ek kredi kullanabilmesine”** işaret sayılmaktadır.

“...Allah’ın sadakaları alacağını bilmezler mi?”[8] ayeti de, bu anlamda yorumlanmalıdır. Zira ayette geçen **“ehaze”** almak, beraber götürmek, zapt etmek, alışveriş etmek, kabul etmek manalarına gelmektedir. **“Allah’ın sadaka alması, yapılan hayırları kabul etmesi manasına münasip düşse de”** vergilerin devlet tarafından toplanması ve yine vakıf misali **“hayırlı yatırımların rastgele şahıs ve oluşumlara değil, güvenilir resmi kurumlara yapılması”** gerektiğine de işaret olunmaktadır.

“Eğer onlar Allah ve Resulünün kendilerine verdiği razi olsalardı... (daha iyi olurdu.)”[9] ayeti de "Adil Devletin ve hükümetin vereceği imkânlarla ve kararlara razı olmak, kanun ve kurallara uymak ve sadece meşru zeminde hak aramak" gerektiği şeklinde anlaşılması uygun bulunmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de "itaat"le ilgili ayetler incelendiğinde, şu dört şekilde emredildiği görülecektir:

1- "Allah'a ve Resulüne itaat edin."[10]

2- "Allah'a ve Resule itaat edin."[11]

3- "Allah'a itaat edin, Resule itaat edin."[12]

4- "Bana (Resule) itaat edin."[13]

Ayrıca dikkat çeken bir husus da şudur:

Kur'an'da sadece "Allah'a itaat edin" şeklinde hiçbir ayet yoktur.

İtaati, yukarıdaki şekillerde emreden ayetlerden, İslam'ın 4 çeşit Cumhuri yönetime izin verdiği sonucu çıkarılabilir.

1- "Allah'a ve (O'nun) Resulüne itaat edin." mealindeki ayetler, "CUMHURBAŞKANLIĞI SİSTEMİ" statüsündeki Demokratik Cumhuriyete izin sayılabilir. Çünkü burada yetkileri arttırılmış bir Hükümet ve Başbakan hatıra gelmektedir. Zira yukarıdaki ayetlerde olduğu gibi "Resul" Allah'a bağlanmayıp, ayrı olarak zikredilmiştir.

2- “Allah’a ve Resule itaat edin.” ayetleri, “BAŞKANLIK SİSTEMİNE” izin ve işaret şeklinde anlaşılabilir. Çünkü “Devlet Başkanına ve O’nun hükümetine itaat edin.” şeklinde yorumlanabilir. Burada hükümet, Devlet Başkanına tâbidir.

3- “Allah’a itaat edin, Resule itaat edin.” ayetleri “YARI BAŞKANLIK SİSTEMİNE” işaret etmektedir. Çünkü merkezi devlete itaat ile, hükümetlere itaat ayrı ayrı zikredilmiştir. Bu ayetler İslam Birleşmiş Milletleri statüsüne uygun yorumlanabilir.

4- “Bana (Resule) itaat edin.” şeklindeki ayetler ise, Cumhurbaşkanı’nın sembolik olduğu, yetkilerinin sınırlı bulunduğu “PARLAMENTO BAŞBAKANLIK SİSTEMİNE” işaretir.

“Kim Resule itaat ederse, Allah’a itaat etmiş olur.”[14]

“Peygambere itaat edin ki rahmet bulasınız (ve gözetilip korunasınız)”[15] gibi ayetlerde “Bu tür hükümetlere itaatın, devlete itaat sayılacağına ve meşru hükümetlere itaat edenlerin korunup kollanacağına” işaret edilmektedir.

Ve zaten peygamberlerin çoğu aynı zamanda devlet ve hükümet başkanlığını da yürütmüşlerdir.

“Cenab-ı Hak Hz. İbrahim’e buyurdu: Ben seni bütün insanlara imam yapacağım.”[16] ayetin tefsirinde Elmalılı Hamdi Yazır şunları söylemektedir:

“İmam; kendisine uyulan öncü” demektir. Dolayısıyla büyük imamlık; din ve dünya işlerinde insanlara reis olmak anlamına gelir. Bunun en mükemmel biçimi de Peygamberlik mertebesidir[17]

Eski Diyanet Reislerinden A. Hamdi Akseki de Riyazüs-Salihin Tercümesi Mukkaddimesi’nde

Yazar Necmettin E. BİŞKİN

01 Şubat 2022

Peygamberlerin; 1- Tebliğ, 2- Fetva, 3- Kaza, 4- İmamet (siyaset ve riyaset) olmak üzere 4 sıfatı ve sorumluluğu olduğunu söylemektedir.

Yukarıdaki ayetlerden de anlaşılacağı üzere Hakka ve hukuka dayanmak ve halkın hür iradesiyle oluşmak şartıyla, Cumhuri yönetimlerin 4 farklı biçimi de şartlara göre mümkün ve münasip düşmektedir.

Gerek BAŞKANLIK, gerek YARI BAŞKANLIK, gerek BAŞBAKANLIK ve gerekse Eyalet ve Birleşik Cumhuriyet biçiminde olsun, temel insan haklarına ve evrensel hukuk kurallarına uygun hareket eden bir yönetime karşı çıkmak, kanunlara ve yargı kararlarına uymamak, şahsi heves ve hesaplarla isyana kalkışmak ise, birlik ve dirliği bozacağı için yasaklanmış ve böylesi davranışlar şiddetle yerilmiş ve ikaz edilmiştir.

“Allah'a ve Resulüne itaat edin. Birbirinizle çekişip didişmeyin. Sonra korkuya kapılırsınız, havanız (hâkimiyetiniz ve devletiniz) gider”[18] ayeti **“Adil Devlete ve meşru hükümete bağlı kalınız. Vatandaş olarak devletle, devlet olarak vatandaşla uğraşmayınız. Böyle yaparsanız elbette huzur, hürriyet ve hakimiyetinizi elden kaçırsınız”** uyarısını içermektedir.

“Allah'a ve Resulüne harp açan (Hakka ve hukuka dayalı, halkına da saygılı bir devlet ve hükümete isyana kalkışanlar)ların (ve böylece ülkede) yeryüzünde fesatçılığa koşanların cezası... (en ağır şekilde verilmelidir)”[19] ayeti de, **Devlet ve şevketimizin devamı için birlik ve dirliğin önemine ve itaat disiplininin gereğine** dikkatimizi çekmektedir. Yanlışlıklara ve haksızlıklara ise, meşru zeminlerde kalarak, demokratik ve hukuki yollar kullanılarak karşı çıkılacaktır.

Bu nedenle Hadis-i Şeriflerde, **“Zalim yöneticilere karşı hakkı söylemek, onları ikaz ve irşat etmek ve gerekirse bu yüzden ölüm dahil birçok eziyetlere göğüs germek cihadın en faziletlisi”** sayılmış, ama **“Hak”**kını alamamış veya haksızlığa uğramış bile olsa, meşru yönetime karşı isyana kalkışmak, iç savaş ve terör çıkartmak özellikle yasaklanmıştır.

[1] Bakara: 30

[2] İslam'da Siyasi Düşünce ve İdare - Prof. Harun Şirvani, Mütercim Kemal Kuşcu, İrfan Yayınevi 1965, Sh. 179

[3] Mevdudi - İslam'da Hükümet, Sh. 65

[4] Osman Eskicioğlu - Kur'an'a Göre İslam Ekonomisinin Esasları - Teksir İzmir 1977 c. 1, Sh. 4, C. 2, sh. 306-307

[5] Nisa: 59

[6] Enfal: 1

[7] Müzzemmil: 20

[8] Tevbe: 104

[9] Tevbe: 59

Yazar Necmettin E. BİŞKİN

01 Şubat 2022

[\[10\]](#) Enfal: 20

[\[11\]](#) Al-i İmran: 32

[\[12\]](#) Nur: 54

[\[13\]](#) Şuara: 108

[\[14\]](#) Nisa: 80

[\[15\]](#) Nur: 56

[\[16\]](#) Bakara: 124

[\[17\]](#) Hak Dini Kur'an Dili - Şura Çelik Yayını sh. 394

[\[18\]](#) Enfal: 46

[\[19\]](#) Maide: 33